

определяно от "обективните" фактори - напр. исторически произход, културни особености и т.н. Тази трактовка бе особено популярна по време на т.нар. "възродителен процес" и неговата "научна обосновка", когато бе доведена до абсурд - напр. да се определя етническата идентичност на дадена група население съобразно броя на взетите в турските хареми български девойки или обстоятелството, че тази група чествува същите празници и носи същите престилки, както и околното българско население. В интерес на истината трябва да се отбележи, че в съветската етнографска школа, която толкова често цитираха нашите учени, проблемът за етническото самосъзнание съвсем не бе представен така едностранчиво, а до голяма степен бе съобразен с господстващите възгледи в западната наука. Всъщност тук не е необходимо да се прави подробен разбор на различните варианти при трактовката на съотношението "етническо самосъзнание-етническа идентичност", достатъчно е да се посочат само основополагащите принципи на подход към проблема.

Трябва изрично да се подчертае, че в болшинството случаи става въпрос за различни варианти на трактовка на общия принцип за първостепенната и определяща роля на самосъзнанието при определяне на етническата идентичност, т.е. важни са не общия исторически произход, общите културни особености и т.н., а осъзнаването на етническата общност като такава. Напълно основателно обаче някои учени виасят и допълнителното уточнение, че в редица случаи на преферирано етническо самосъзнание е необходимо и съответната предпочитана етническа общност да приема и признава личностите и общностите с такова преферирано съзнание за част от себе си. В конкретните разглеждани случаи това условие отсъствава - турци, българи и румънци съвсем не са склонни да приемат посочените цигански групи за част от собствената си съвкупна етническа общност (както на битово равнище, така и, поне що се отнася за Турция и Румъния, в международно-правен аспект). Това обстоятелство позволява да се направи извода, че в тези случаи налице е протичащ и фактически незавършен етнически процес, който продължава и може да продължи десетилетия наред. Тази незавършеност на процеса не променя обаче неговата същност, и ако искаме да бъдем академично прецизни, то понятието "цигани" спрямо лицата от цигански произход с преферирано етническо самосъзнание трябва да бъде употребявано винаги условно, с необходимите допълнения и уточнения.